

YÜKSEK SEÇİM KURULUNA İLİŞKİN GÜNCEL ANAYASAL TARTIŞMALAR*

(CURRENT CONSTITUTIONAL DEBATE REGARDING THE SUPREME
ELECTION BOARD)

Nihan Yancı Özalp**

ÖZ

Seçimlerde temsilde adaleti de sağlayacak bir seçim sistemi tercihi gerekliliğinin yanısıra, bugün üzerinde tartışılan önemli konulardan bir tanesi de seçim güvenilirliğidir. Seçim güvenliğini sağlayacak mekanizma ise bağımsız bir yargısal denetimdir. Ülkemizde seçim işleri idareden bağımsız bir organ olan Yüksek Seçim Kurulu tarafından yönetilmek ve denetlenmekle birlikte, seçimlerin yönetimi ve denetimi konusunda birtakım sorunlar yaşanmaktadır. Makalede seçimlerin güvenilirliğine ilişkin anayasal sorunlar ve çözüm önerileri ortaya konmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yüksek Seçim Kurulu, seçimlerin yönetim ve denetimi, yargısal denetim, bireysel başvuru, Anayasa Mahkemesi

ABSTRACT

In addition to the choice of an election system requirements to ensure fair representation in the elections, it is to election security issues one of the important issues discussed on today. The mechanism to provide election security is an independent judicial review. But in our country, although the election affairs to be managed and reviewed by the Supreme Election Board as an independent body, with a number of problems have been experienced in the management and supervision of the elections. Constitutional problems with the reliability of the elections and solution proposals are trying to put forward in the article.

---

* Bu makale 15.09.2015 tarihinde Yayinevimize ulaşmış olup, 20.11.2015 tarihinde hakem onayından geçmiştir.

** Yrd. Doç. Dr., İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Keywords: *The Supreme Election Board, the management and supervision of elections, judicial review, individual appeals, Constitutional Court*

***

I- GİRİŞ

Ülkemizde seçimlerin genel yönetim ve denetiminden sorumlu organ olan Yüksek Seçim Kurulu (YSK) gerek kararlarının yargı denetimine kapalı olması yönüyle, gerekse verdiği kararların zaman zaman siyasi atmosferden etkilenmesi nedeniyle çeşitli tartışmaların odak noktasında yer aldı. Bir ülkede demokratikliği belirleyen en önemli ölçütlerden biri de seçimlerin serbest ve adil olarak yapılmasıdır. Bunu gerçekleştirebilecek mekanizma ise bağımsız bir denetim mekanizmasıdır. Ülkemizde seçim kurulları parlamento seçimlerinden başlayarak, cumhurbaşkanı seçimleri, yerel seçimler, meslek odası seçimleri ve referandumlar konusunda son sözü söyleme yetkisine sahip bulunmaktadır.

Böylece YSK ve diğer seçim kurulları, ülkenin siyasi geleceğinin belirlenmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle de seçim kurullarının organik olarak bağımsız bir biçimde oluşturulmasının yanısıra işleyişlerinde de bağımsız ve tarafsız davranmaları büyük önem taşımaktadır. Ancak ülkemizde özellikle YSK ile ilgili birtakım sorunlar yaşanmakta ve anayasal tartışmalar yapılmaktadır. Bunların başında YSK'nın hukuki niteliği konusundaki anayasal belirsizlik gelmektedir. Bir diğer tartışma YSK kararlarının yargı denetimine kapalı olması noktasındadır. Bu durum, özellikle YSK kararlarına karşı bireysel başvuru yapılıp yapılamayacağı noktasında sorun yaratmaktadır. Öte yandan Kurulun verdiği kimi çelişkili ve tartışmalı kararlar, kurulun tarafsızlığını da sorgulatmaktadır.

Bizde seçimlerin yargısal denetimi sistemi benimsenmiş olmasına rağmen, YSK ve diğer seçim kurullarının birer yargı organı olup olmadığı konusu üzerinde görüş birliği bulunmamaktadır. O nedenle seçimlerin güvenilirliğinin sağlanabilmesi için, seçimlerin organik açıdan bağımsız bir organ tarafından yargısal denetime tabi tutulması kadar, seçim yargısının da gerçek anlamda bağımsız, tarafsız ve dürüst bir biçimde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

II- SEÇİMLERİN YÖNETİMİ VE DENETİMİ

Seçimlerin yönetimi ve denetimi her ne kadar birlikte anılsa da aslında birbirini izleyen ve tamamlayan iki ayrı aşamadan oluşmaktadır. Seçimlerin yönetimi kavramından seçim mevzuatının uygulanması, denetiminden ise bu mevzuatın uygulanmasına bağlı olarak ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların çözümü anlaşılır. Seçimlerin yönetiminde yerine getirilen fonksiyon idari, denetiminde yerine getirilen fonksiyon ise yargısal niteliktedir.¹

Seçimlerin yönetimi, seçmen olacak kişilerin belirlenmesinden başlayarak, seçimler kapsamında adaylıkların değerlendirilmesi, oy kullanma işlerinin yönetimi ve oyların sayımı ve tasnifi süreçlerinde yapılacak işlemleri kapsamına alır. Bu safhadaki işlemleri gerçekleştirmekle görevlendirilmiş her bir kurul ise seçim yönetim kurulu olarak adlandırılmaktadır. Seçimlerin yönetimi konusunda 3 farklı model arasından tercihte bulunulabilmektedir: bağımsız model, devletçi model ve karma model. Bağımsız modelde seçimlerin yönetimi işlemleri, devletin idari birimlerinden bağımsız, özerk ve kendi bütçesine sahip bir seçim kuruluca gerçekleştirilmektedir. Devletçi modelde, devlete bağlı olarak bir bakanlık ya da yerel yönetim eliyle seçimler gerçekleştirilir. Karma modelde ise, biri bağımsız diğeri bağımlı olan iki başlı bir seçim kurulu yapılanması sözkonusudur. Bu modelde seçimler esasen bağımlı seçim kurulları tarafından organize edilmekteyken, birtakım seçim işlemleri ise bağımsız seçim kurulları eliyle gerçekleştirilmektedir.²

Seçimlerin denetiminde ise iki yaklaşım mevcuttur. Bunlardan biri, seçimlerin denetimini yine bu seçimlerle oluşan yasama organına bırakmak, diğeri ise seçimlerin denetimini bağımsız ve tarafsız yargı organına bırakmak. Seçimlerin denetimini yargı organına bırakan ülkelerde ise iki yaklaşım mevcuttur. Seçimlerin denetimini ülke yargı düzeninde yer alan yargı organlarına bırakmak –ki bu organ genelde Anayasa Mahkemesi olmaktadır-; diğeri ise seçimlerle ilgili uyuşmazlıkları çözmek üzere ayrı bir seçim yargısı oluşturmak.³

¹ Bkz. Levent Gönenç, “Dünyada ve Türkiye’de Seçimlerin Yönetimi ve Denetimi”, Güncel Hukuk, Sayı: 42, Yıl: 2007, s. 12.

² Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Ümit Güveyi, Demokratik Devlet İlkesi Çerçevesinde Seçimlerin Yönetimi ve Denetimi, İstanbul, Ekim 2013, s. 60-63.

³ Seçim uyuşmazlıklarının çözüm yöntemleri konusunda çeşitli ülke karşılaştırmaları için bkz. Hüseyin Murat Işık, “Çağdaş Demokratik Rejimlerde Seçimlerin Yönetim

İdari ve yargısal fonksiyonun aynı veya ayrı organlar tarafından yerine getirilmesine göre de, seçimlerin yönetim ve denetiminde kullanılan modeller klasik model, Fransız modeli ve bağımsız seçim kurulu modeli olarak üçe ayrılır. Klasik modelde seçimlerde idari fonksiyon da yargısal fonksiyon da siyasal organlarda birleşmiştir. Ancak bu model geçmişte Amerika ve İngiltere’de uygulanmış olmakla birlikte, seçimlerin tarafsızlığı ilkesini zedeleyebileceği gerekçesiyle artık günümüzde ilk haliyle hiçbir ülkede uygulanmamaktadır. Uygulanan bazı ülkelerde ise seçimlerin denetimi, yasama organı ve yargı organının birlikte kullandığı bir yetki olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu model zaman içerisinde yerini Fransız modeline bırakmıştır. Bu evrimle, seçim işlerinin hükümet tarafından yönetilmesi esasına, yargısal denetim unsuru eklenmiştir. Bu sistemde seçimlerde idari fonksiyonu yerine getiren organ ile seçimlerin denetimini yerine getiren organ farklılaşmaktadır. Söz konusu sistem içerisinde önceleri her ne kadar seçim süreci yargısal nitelikli bir organın kontrolünde olsa da, seçim sonuçlarına ilişkin uyuşmazlıkların çözümünde son sözü söyleme yetkisi parlamentoya aitti. Günümüzde ise seçim uyuşmazlıklarının çözümü mevcut yargı organlarına ait bir yetkidir. Fransa’da yerel seçimlere ilişkin uyuşmazlıklar idari yargı tarafından, genel seçimlere ilişkin uyuşmazlıklar ise Anayasa Konseyi tarafından çözümlenmektedir. Dolayısıyla Fransız modeli aslında klasik modelin zaman içerisinde değişime uğramasıyla oluşmuştur.⁴

Özellikle ikinci dünya savaşı sonrasında seçimlerin siyasal organların etkisinden çıkarılması düşüncesiyle birlikte Bağımsız Seçim Kurulu modeli oluşturulmuştur. Bu yaklaşımın öncülüğünü Latin Amerika ülkeleri yapmaktadır. Bu modelin yaygın olarak uygulandığı biçimde seçim kurulları seçimlere ilişkin idari fonksiyonları tamamen yüklenirken, seçim uyuşmazlıklarının çözümünü ise yargı organı ile birlikte yapmaktadırlar. Yani Latin Amerika örneğinin bu türünde seçimleri yöneten organla denetleyen organ farklılaşmaktadır. Bağımsız seçim, yürütme organlarının daha güçlü olduğu Latin Amerika ülkelerinde ise seçim uyuşmazlıklarını bağımsız seçim kurulları nihai olarak çözmekle

---

ve Denetimi”, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:15-16, Sayı: 22-23-24-25, Yıl: 2010-2011, s. 75-87.

⁴ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Levent Gönenç, Türkiye’de Seçim Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 30-39; Gönenç, Güncel Hukuk, s. 12-14.

birlikte kurul kararlarına karşı yargı yolu açık bulunmaktadır. Seçim kurullarının yetkilerinin en geniş olduğu ülkelerde ise seçimlere ilişkin tüm uyuşmazlıklarda son sözü söyleme yetkisi bağımsız seçim kurullarına ait bulunmaktadır. Böylece bu model, seçim fonksiyonlarının siyasi organlarda birleştiği klasik modelin tam tersine seçim fonksiyonlarının bağımsız seçim kurullarında birleştiği bir modeldir.⁵

III- TÜRKİYE'DE SEÇİMLERİN YÖNETİMİ VE DENE-TİMİ SİSTEMİ

Osmanlı İmparatorluğu döneminde seçimlerin yönetimi ve denetimi işlerinin siyasi organlar tarafından yerine getirildiği klasik sistem uygulanıyordu. Seçimlerin yönetimi işini yürütme organı yerine getirirken, denetimi ise yasama organı yapıyordu. Ancak 1908 seçimleri için hazırlanan milletvekili seçim yasası,⁶ sistemi, klasik sistemden biraz uzaklaştırarak birtakım kurulları da seçim yönetimi sürecine dahil etmişti. Osmanlı'daki bu sistem çok partili döneme kadar Türkiye Cumhuriyeti'nde de birtakım farklılıklarla sürdürüldü. Ancak zaman içerisinde seçim kurullarının yetkileri artırıldı.

16.2.1950 tarih ve 5545 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile seçimlerin yönetimi ve denetimi sistemi değiştirilerek artık klasik modelden uzaklaşmıştır. Bu kanunla il ve ilçe seçim kurulları, sandık kurulları ve YSK oluşturulmakla birlikte, seçimler yine de tam olarak yargı yönetim ve denetimine bırakılmamıştır. YSK sadece oy verme gününden önce il seçim kurullarının oluşumuna, işlemlerine ve kararlarına karşı yapılacak itirazlarla, adaylığa ait itirazları inceleyip kesin karara bağlama yetkisine sahipken; seçim tutanaklarına ilişkin itirazları inceleyip kesin karara bağlama ve seçim tutanaklarını kabul etme yetki ve görevi TBMM'nindi. Dolayısıyla bu dönemde tam bir seçim yargısından bahsetmek mümkün değildir. Kısacası ülkemizde 1954 yılına kadar seçimleri kesin karara bağlama yetkisi TBMM'ye aitti.

17.2.1954 tarihli ve 6272 sayılı kanunla 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununda değişiklikler yapılmıştır. Bu kanunla özellikle YSK'nın yetkileri konusunda yapılan değişiklikler çok önemlidir. Seçim

⁵ Gönenç, Türkiye'de Seçim Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları, s. 37-39; Gönenç, Güncel Hukuk, s. 12-13.

⁶ 20 Temmuz 1908 tarihli İntihab-ı Mebusan Kanun-ı Muvakkati.

tutanaklarına ilişkin itirazları kesin olarak karara bağlama yetkisi Meclisten alınarak YSK'ya verilmiştir. Böylece ülkemizde seçimlerin tam olarak yargı gözetimi ve denetiminde yapıldığı, seçim uyuşmazlıklarının yargısal yöntemlerle çözüme kavuşturulduğu bir dönem başlamıştır.⁷ Sonrasında seçimlerin yargısal denetimi ilkesi, 1961 Anayasasında da yeralarak anayasal ilke haline getirilmiştir. 1954 yılında Milletvekili Seçim Kanununda yapılan değişikliklerle seçim uyuşmazlıklarını kesin olarak karara bağlama yetkisinin YSK'ya verilmesiyle birlikte Latin Amerika modeli devreye girmiştir.⁸

Ülkemizde bugün uygulanan model, seçimlerin yönetimi ve denetiminin aynı organda toplandığı, bunun da YSK ve buna bağlı il ve ilçe seçim kurulları ve sandık kurulları olduğu bağımsız seçim kurulu modelidir.

IV- HUKUK DEVLETİ AÇISINDAN SEÇİMLERİN YÖNETİMİ VE DENETİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Ülkemizde bağımsız seçim kurulu modeli geçerli olmakla birlikte bugün uygulamada seçimlerin adil ve bağımsız bir biçimde yürütülmesi konusunda birçok sorunla karşılaşmaktadır. Bu noktada da hedefte özellikle YSK yer almaktadır. Ülkemizde ve tüm dünyada yaşanan örnekler ise başlı başına seçimlerin yönetimi ve denetimi sisteminin, seçimlerin adil ve dürüst yürütülmesini sağlamakta yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. YSK'nın verdiği kararların seçimlerin güvenilirliği ve hukuk devleti açısından önemli yansımaları olmaktadır.

Öncelikle YSK'nın hukuki niteliğinin belirlenmesi, anayasal anlamda hukuk devleti ile doğrudan bağlantılı birtakım tartışmaların sona erdirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Öte yandan, seçimlerin güvenilirliği hukuk devletinin bir diğer önemli unsurudur. Seçimlerin güvenilirliği ise, seçimlerin yönetimi ve denetimi işlerinin şeffaf bir şekilde yürütülmesini, bu süreçte yer alan aktörlerin deneyimli ve profesyonel kişiler olmasını ve seçim işlerini yürüten organların tarafsızlığının ve bağımsızlığının sağlanmasını gerektirmektedir.

⁷ Zekeriya Yılmaz, "Seçimlerin Denetimi ve Yüksek Seçim Kurulu", Terazi, Sayı: 2, Yıl: 1, Ekim 2006, s. 85-88.

⁸ Türkiye'de ve Osmanlı İmparatorluğu'nda uygulanan seçimlerin yönetimi ve denetimi sistemleri konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Gönenç, Türkiye'de Seçim Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları, s. 39-43.

A- YÜKSEK SEÇİM KURULUNUN NİTELİĞİ

YSK'nın mahkeme olarak nitelenip nitelenemeyeceği, ülkemizde üzerinde en çok tartışılan sorunlardan bir tanesidir. Bu konuda gerek öğretide, gerek yargı kararlarında, gerekse YSK'nın kendi kararları arasında⁹ görüş birliği bulunmamaktadır. YSK'nın bir mahkeme niteliğinde olup olmadığı sorunu, özellikle Kurulun Anayasa Mahkemesine (AYM) itiraz yoluyla başvuruda bulunma yetkisine sahip olup olmadığı konusunun açıklığa kavuşturulmasında önem taşımaktadır.

Aslında bu tartışmalar, YSK'nın Anayasada düzenlendiği bölümden kaynaklanmaktadır. Zira YSK hem 1961 Anayasasında, hem de 1982 Anayasasında “yargı” bölümünde değil de, “yasama” bölümünde düzenlenmektedir.

1982 Anayasasının yasama bölümünde yer alan 79. maddesine göre: “Seçimler, yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılır.” Aynı maddenin devamında ise, seçimlerin yönetimi ve denetimi konusunda YSK'nın görevli ve yetkili olduğu belirtilmiştir. Aslında madde yasama bölümünde yer almakla birlikte, madde metninin ifadesinden çıkan anlam, YSK'nın bir yargı organı olduğu yönündedir. YSK'nın yapısı incelendiğinde de Danıştay ve Yargıtay üyelerinden oluşan bir kurul olduğundan, yapısı itibarıyla yargıçlardan oluşması nedeniyle mahkeme sayılması gerektiğine ilişkin görüş kuvvetlenmektedir. Denetim işlevi gözönüne alındığında da, seçim uyuşmazlıklarını kesin karara bağlama yetki ve görevi dolayısıyla, itiraz ve şikâyetleri çözüme bağlama konusunda yargısal usullerle çalışan bir yargı organı niteliğindedir.

YSK'nın görevleri Anayasada, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunda, 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanunu ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununda düzenlenmektedir. Söz konusu kanunlara bakıldığında, YSK'nın görev ve yetkilerinden bir kısmının yargısal, bir kısmının da idari olduğu görülmektedir. Seçmenlerin belirlenmesi ve milletvekili adaylıklarının kabul edilmesi de dahil olmak üzere seçimlerin başlamasından bitimine kadar seçimlerin yönetimine ilişkin bütün işlemler, YSK'nın idari görev ve yetki alanı içinde; seçimler öncesinde, sırasında ve sonrasında yapılan işlemlere

⁹ Yüksek Seçim Kurulunun bu konudaki kararları için bkz. Gönenç, Türkiye’de Seçim Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları, s. 44-45.

ilişkin şikayet ve itirazları karara bağlama ve yine seçim sonuçlarına ilişkin itirazların kesin karara bağlanması ise yargısal görev ve yetki alanı içindedir.

Öğretide baskın olan görüş, YSK'nın bir üst yargı organı olduğu yönündedir. Örneğin Teziç, gerek 1961, gerekse 1982 Anayasalarında yasama bölümünde yer almasına rağmen YSK'nın seçim yargısının en üst derece mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay'ın kendi içlerinden çıkardıkları karma, egemen bir üst yargı mercii olduğu sonucuna varmıştır.¹⁰ Uzeltürk de YSK'nın İnsan Hakları Avrupa Mahkemesinin (İHAM) değerlendirmesine uygun olarak geniş anlamda mahkeme olarak nitelendirilmesinin anayasa yargısının amacına daha uygun olacağını ifade etmektedir. Yazara göre, YSK'nın teknik anlamda mahkeme kavramının gereklerini yerine getirmiyor olması, onun geniş anlamda mahkeme olarak algılanmasına engel değildir.¹¹ Görüldüğü üzere, YSK'nın bir mahkeme olduğu görüşünü savunan yazarlar, bu noktada İHAM'ın kullandığı mahkeme kavramını esas almaktadırlar.¹²

YSK'nın bir yargı organı değil, kendine özgü görevleri olan bir kurul olduğunu savunanlar ise, özellikle YSK'nın yargı bölümünde değil de yasama bölümünde düzenlenmiş olmasına dayanmaktadırlar. Dayandıkları bir diğer argüman ise, Kurulun yargıçlardan oluşmasının Kurula bir yargı organı niteliğini vermeyeceği, itiraz ve şikayetler üzerine yaptığı inceleme ve karar verme sürecinin yargısal bir süreç olmadığı yönündedir.¹³ Örneğin Gözler YSK'nın bir yargı organı değil, üyeleri hakimlerden oluşan ve kararları kesin olan bir idari kurul olduğu görüşündedir.¹⁴

¹⁰ Erdoğan Teziç, *Anayasa Hukuku*, 17. bası, İstanbul 2014, s. 337.

¹¹ Sultan Tahmazoğlu Uzeltürk, "Türk Anayasa Mahkemesi Kararlarında Seçim Sistemleri", *Anayasa Yargısı*, *Anayasa Mahkemesi Yayınları*, Cilt: 23, Ankara 2006, s. 254-255. Ayrıca bu konudaki görüşler konusunda daha ayrıntılı bilgi için bkz. Levent Gönenç, "Yüksek Seçim Kurulunun Mahkeme Niteliği Üzerine Bir Değerlendirme", Mümtaz Soysal'a Armağan, *Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları*, (Der: C. Eroğul, İ. Ertuğrul, S. Esen, F. Sağlam, M. Sevinç), Ankara, 2009, s. 288; Yılmaz, s. 88-92; Güveyi, s. 125-130.

¹² İHAM'ın bir mercii için mahkeme saptaması yaparken kullandığı ölçütler, aşağıda AYM'nin ilgili kararları incelenirken verilmiştir.

¹³ Bu konudaki görüşler için bkz. Gönenç, *Türkiye'de Seçim Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları*, s. 43-50; Yılmaz, s. 88-92; Güveyi, s. 125-130.

¹⁴ Kemal Gözler, *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, 18. Baskı, Bursa 2015, s. 180.

Uygulamada YSK'nın hukuki niteliği, özellikle YSK'nın, önüne gelen uyuşmazlıklarda uygulayacağı Seçim Kanununun ilgili hükümlerinin Anayasaya aykırı olduğu iddiasıyla AYM'ye itiraz yoluyla başvuruda bulunup bulunamayacağı noktasında önem taşımaktadır. AYM'nin 1961 Anayasası döneminde verdiği kararlarla 1982 Anayasası döneminde verdiği kararda YSK'yı nitelendirme biçimi farklılaşmaktadır. AYM, 1961 Anayasası döneminde Danıştay Dava Daireleri Kurulu tarafından yapılan itiraz başvurusunda aslında Sayıştayın niteliğini belirlerken, karşılaştırma yoluyla dolaylı olarak YSK'nın niteliğini de ortaya koymuştur. AYM, Sayıştayın mahkeme niteliğini sorgularken YSK ile karşılaştırmış ve *“bir kurum ve kuruluşun Anayasadaki yerinin, onun bünyesini gösteren kesin bir ölçü olarak alınmasının doğru olmadığı”*nı ifade etmiştir. Böylece Mahkeme YSK'nın bir yüksek yargı organı olduğu tespitinde bulunmuştur.¹⁵ AYM, 1973 yılında verdiği bir kararında da aynı şekilde Sayıştayın bir mahkeme olmadığı görüşünü gerekçelendirirken, YSK'nın bir yargı organı olduğu ve Sayıştay'la karşılaştırılmayacağı tespitinde bulunarak aslında YSK'nın mahkeme olduğu görüşünü teyit etmiştir.¹⁶

Ancak AYM, 1982 Anayasası döneminde verdiği kararında eski içtihadından dönerek bu kez seçim kurullarının ve YSK'nın yargı organı niteliğinde olmadığına karar vermiştir. Bir ilçe seçim kurulu tarafından AYM'ye itiraz yoluyla yapılan başvuruda AYM, ilçe seçim kurulunun başvurusunu ilk incelemede reddetmiştir. AYM başvuranın yetkisizliği nedeniyle verdiği red kararında, il seçim kurullarıyla birlikte YSK'nın da mahkeme niteliğini değerlendirmiştir. Mahkemeye göre, AYM'ye itiraz yoluyla ancak mahkemeler başvurabilir. *“Bir kuruluşun mahkeme sayılabilmesi için, karar organlarının hakimlerden teşekkül etmesi, yargılama tekniklerini uygulayarak ve genelde dava yolu ile uyuşmazlıkları ve anlaşmazlıkları çözümlenmekle görevli olması ve Anayasada sayılan ve başında bir yüksek mahkemenin bulunduğu yargı düzenlerinden birinde yer alması gereklidir...”* AYM, başta YSK olmak üzere, seçim kurullarının Anayasanın yargı bölümünde yer almadıkları ve yargı organlarının sahip olması gereken ve belirlemiş olduğu anayasal niteliklerin tümüne de sahip olmadıkları gerekçesiyle bunların mahkeme olarak nitelendiril-

¹⁵ AYM, E. 1967/13, K. 1969/5, k.t. 14, 15, 16.01.1969.

¹⁶ AYM, E. 1972/56, K. 1973/11, k.t. 6.3.1973.

lemeyeceği ve dolayısıyla itiraz yoluyla AYM'ye başvuramayacakları sonucuna varmıştır.¹⁷ Ancak karara karşı oy kullanan üç üye, kararda “mahkeme” sözcüğünün dar yorumlanmış ve aslında bütün nitelikleri ile mahkeme kavramına giren il seçim kurulunun mahkeme olarak kabul edilmemiş olduğunu belirtmişlerdir. Karşı oy yazısında, mahkeme niteliği değerlendirilirken seçim kurullarının işlevlerinin gözönünde bulundurulması gereği ifade edilmiştir. Yine Anayasanın 79. maddesinde açıkça seçimlerin yargı organının gözetim ve denetimi altında yapılacağı belirtilmiştir. Bu da YSK'nın bir mahkeme olduğu yönündeki görüşü desteklemektedir.¹⁸

AYM, 2014 tarihli bir kararında ise seçim kurullarının hukuki niteliğiyle ilgili olarak ayrıntılı bir belirleme yapmıştır. AYM kendisine yapılan bireysel başvuru üzerine verdiği bu kararında, ilçe seçim kurullarının bir mahkeme sayılıp sayılmayacağı hususunu, onların kararlarına karşı bireysel başvuruda bulunulup bulunulamayacağını tespit ederken incelemiştir. AYM hukuki nitelendirmeyi yaparken, 1992 yılında verdiği kararının aksine, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin (İHAS) “yargı yeri” tanımlamasına sadık kalmıştır. İHAM'a göre, bir organa kelimenin maddi anlamında yargı yeri özelliğini kazandıran, onun yargısal fonksiyonudur. Bu nedenle de AYM öncelikle ilçe seçim kurulunun yargısal bir faaliyette bulunup bulunmadığının belirlemesini yapmış, bunun için de belirli kriterlere başvurmuştur. Günümüzde kabul gören organik-şekli ölçüte göre yargısal faaliyeti tanımlayan AYM'ye göre, kanunla kurulan bağımsız ve tarafsız kuruluşlar tarafından, hukuki uyumsuzlukların ve hukuka aykırılık iddialarının çözümlenmesi ve karara bağlanması bu kapsamda değerlendirilmektedir.¹⁹ Bu çerçevede YSK ve seçim kurulları kanunla kurulan, görev ve yetkileri kanunla düzenlenen organlardır. Yargılama fonksiyonunun belirlenmesinde kullanılan bir diğer ölçüt ise, bir uyumsuzluğun yargı organları tarafından kesin olarak çözümlenmesidir. Böylece yargısal faaliyetin en önemli unsuru, bir hukuki uyumsuzluğun tüm yönleriyle esastan çözümlenerek karara bağlanması ve bu kararın kesin hüküm niteliği taşımasıdır. Yargısal fonksiyonun belirlenmesinde dikkate alınması gereken bir diğer ölçüt de bağımsızlık ve taraf-

¹⁷ AYM, E. 1992/12, K. 1992/7, k.t. 18.2.1992.

¹⁸ Güven Dinçer, Servet Tüzün ve Yalçın Acargün'ün karşı oy yazıları için bkz. AYM, E. 1992/12, K. 1992/7, k.t. 18.12.1992.

¹⁹ AYM 1. Bölüm, başvuru no: 2013/3912, k.t. 6.2.2014, para. 34.

sızlık unsurlarıdır. AYM'ye göre, bir ilçedeki en kıdemli hakim o ilçenin ilçe seçim kurulu başkanıdır ve seçim kurulları Anayasada yargı bölümünde yer almadıkları halde, başvuruya konu kararı veren ilçe seçim kurulu başkanı, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) tarafından ataması yapılmış, Anayasada güvence altına alınan hakimlik bağımsızlığı ve teminatından yararlanan bir hakimdir. “...*Bu itibarla, ilçe seçim kurulu başkanlığının yargısal fonksiyon ifa edip etmediğinin saptanmasında dikkate alınması gereken bağımsızlık ve tarafsızlık unsurlarına sahip olduğunu kabul etmek gerekir...*” AYM bu kararında sonuç olarak, ilçe seçim kurullarının seçimle ilgili konularda şikâyet ve itirazları inceleme ve kesin hükme bağlama görevi yönünden yargısal bir faaliyet yerine getirdiğine hükmetmiştir. İlçe seçim kurulunun, klasik yargı teşkilatı içindeki mahkemeler dışında kalan ancak yargılama faaliyetinde bulunan organları da kapsayacak şekilde Anayasanın 36. maddesinde yargı yeri olarak belirlenen organlardan olduğu sonucuna varmıştır.²⁰

Özellikle Anayasanın 79. maddesinin açık hükmü karşısında YSK'nın bir yargı organı olmadığını savunmak, seçimlere ilişkin bütün yönetim ve denetim işinin seçim kurullarına verilmiş olduğu bir anayasal sistemde anayasayla çelişmek anlamına gelecektir. Çünkü 79. maddeye göre, seçimler yargı organlarının genel yönetimi ve denetimi altında yapılır. Seçimler seçim kurullarının gözetim ve denetiminde yapıldığına göre diğer seçim kurullarını birer yargı organı, YSK'yı da bir üst yargı organı olarak kabul etmek gerekmektedir.

B- SEÇİM KURULLARININ BAĞIMSIZLIĞI VE TARAF-SIZLIĞI

Bağımsız ve adil bir seçim için seçimlerin yönetimi ve denetimi konusunda benimsenen model önemli olmakla birlikte, ondan daha önemli olan bir diğer konu ise seçim kurullarının sahip olması gereken özelliklerdir. Seçim kurullarının, faaliyetlerini meşru biçimde gerçekleştirebilmesi, seçim sürecinin bağımsız ve adil bir biçimde işleyebilmesi için seçim organlarının bazı nitelikleri taşıması gerekmektedir. Öncelikle

²⁰ Bkz. AYM, para. 29-48. Mahkeme kavramının anlamı, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesinin mahkeme kavramına verdiği anlam ve Yüksek Seçim Kurulunun hukuki niteliği konusunda bir değerlendirme için bkz. Gürbüz Özdemir, “Yüksek Seçim Kurulu'nun Niteliği”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: XIV, Sayı: 1-2, Yıl: 2010, s. 111-133.

seçim kurullarının organik ve fonksiyonel olarak bağımsız olmaları gerekmektedir. Bu nedenle bir seçim kurulunun hem organik olarak devletten bağımsız olması, hem de seçim kurullarının, kararlarını dış müdahaleye maruz kalmadan serbestçe verebilmeleri gerekmektedir.²¹

1- SEÇİM KURULLARININ BAĞIMSIZLIĞI SORUNU

Bu çerçevede YSK ve diğer seçim kurullarının devletten bağımsız olmaları ve özellikle de seçim kurullarında görev yapan yargıçların bağımsızlığı gündeme gelmektedir. Bu noktada yargıç bağımsızlığı hem YSK, hem de diğer seçim kurulları açısından büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde HSYK'nın, Anayasada 2010 yılında yapılan değişikliklere rağmen, halen bağımsızlığının sorgulanıp tartışıldığı bir ortamda seçim kurullarının tarafsızlığı ve bağımsızlığına ilişkin sorunlar da gözardı edilemez. Özellikle yürütme organının HSYK üzerindeki doğrudan etkisi gözönüne alındığında, seçim kurullarında görev alan yargıçların da bağımsızlık ve tarafsızlıkları şüpheye açık hale gelebilecektir.

YSK ve il ve ilçe seçim kurullarında görevli olan yargıçların kişisel bağımsızlıkları, seçim kurullarının kurumsal olarak tarafsız ve bağımsız davranabilmeleri açısından çok önemlidir. Ülkemizde özellikle HSYK'nın oluşumu ve işlevleri gözönüne alındığında, il ve ilçe seçim kurullarında yer alan hakimlerin bağımsızlıkları doğrudan, YSK'da görevli olan yüksek mahkeme hakimlerinin ise bağımsızlıkları dolaylı olarak etkilenmektedir. İl ve ilçe seçim kurulları hakimleri ilk derecede görev yapan hakimler olduklarından özlük işleri itibarıyla HSYK'ya bağlı bulunmaktadır.

HSYK'nın oluşumu ve yapısı 2010 Anayasa değişikliğiyle tamamen değiştirilmiştir.²² Ne var ki değişiklikler, Kurulun yapılanmasında bağımsızlığını sağlamaya yetmemiştir. Zira Kurulun yapılanması tamamen değişmiş olmakla birlikte, Kurulda Adalet Bakanı başkan, Adalet Bakanlığı Müsteşarı da doğal üye konumundadır. O nedenle Kurulda

²¹ Güveyi, s. 63-64.

²² HSYK'nın yapılanması ve 2010 değişikliklerinden sonra HSYK ile ilgili olarak ayrıntılı değerlendirme için bkz. Levent Gönenç, "Dünyada ve Türkiye'de Yüksek Yargı Kurulları", TEPAV Anayasa Çalışma Metinleri 4, 2011, <http://www.tepav.org.tr>, erişim tarihi: 02.06.2015; Sibel İnceoğlu, "Yeni Anayasada Bağımsız Bir Yargı için Neler Yapmalı? Uluslararası Belgeler Işığında Öneriler", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 95, Yıl: 2011, s. 235-265

yürütme organının etkisi büyük ölçüde görülmektedir. Ayrıca buna ek olarak, Kurul bundan sonraki işleyişinde daireler halinde çalışacaktır. Bu dairelerin oluşumu ve bu daireler arasındaki işbölümüne ilişkin konular ise, Anayasanın 159. maddesinin son fıkrasıyla yasama organının düzenlenmesine bırakılmıştır.²³ Özellikle dairelerin oluşumu ve işbölümü ile görevlerinin belirlenmesinin yasama organına bırakılması, yasama organında tek bir siyasal partinin ezici çoğunluğa sahip olduğu bir parlamenter sistemde yürütme organını kurul üzerinde iyice etkili hale getirmek demektir.²⁴ Bu da Kurul üzerinde yürütme organının hakimiyetini daha fazla artıracaktır.

HSYK'daki bu bağımlı yapılanma, seçim kurullarında görev olan yargıçların bağımsızlığını da etkileyebilecek, bu da seçim kurullarının güvenilirliğine gölge düşürecektir.

2- YÜKSEK SEÇİM KURULUNUN SİYASAL KONJONKTÜRDEN ETKİLENMESİ

Seçim işlemlerinin dürüstlüğünün sağlanabilmesi için gerekli olan bir diğer ilke tarafsızlık ilkesidir. Aslında tarafsızlık ilkesi bağımsızlık ilkesiyle doğrudan ilişkili bulunmaktadır. Bağımsızlığın olmadığı yerde tarafsızlıktan sözedilemez. Seçim kurullarının kararlarında hiçbir kişiye ya da gruba ayrıcalık tanımaması anlamına gelen tarafsızlık ilkesinin uygulamada gerçekleştirilebilmesi için kurulların tarafsız kişilerden oluşturulması gerekmektedir.

YSK'nın benzer nitelikteki durumlarda farklı kararlar vermesi YSK'nın tarafsızlığını zedelemektedir. Bunu, birbirine benzer örnekler

²³ Anayasanın 159. maddesinin son fıkrasına göre: "... Kurul üyelerinin seçimi, dairelerin oluşumu ve işbölümü, Kurulun ve dairelerin görevleri, toplantı ve karar yetersayıları, çalışma usul ve esasları, dairelerin karar ve işlemlerine karşı yapılacak itirazlar ve bunların incelenmesi usulü ile Genel Sekreterliğin kuruluş ve görevleri kanunla düzenlenir."

²⁴ Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 6524 sayılı torba kanun 27 Şubat 2014 tarih ve 28926 (mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Nitekim bu Anayasa hükmüne dayanan yasal düzenleme ile, dairelerin oluşumu ve işbölümü konusunda karar verme yetkisi Kurul Başkanına, dolayısıyla Adalet Bakanına bırakılmıştı. Ayrıca sözkonusu yasal düzenleme ile Adalet Bakanı iyice sistemin odağına oturtulmuştur. AYM 6524 sayılı kanuna karşı açılan iptal davası sonucunda, kanunun kimi maddelerini Anayasaya aykırı bularak iptal etmiştir. Bkz. AYM kararı, E: 2014/57, K. 2014/81; k.t. 10.4.2014.

olan Fehmi Işıklar ve Hatip Dicle olaylarında verdiği birbiriyle tamamen çelişen kararlarda görüyoruz.

*"Uygulamada YSK, 1961 Anayasası dönemindeki ilk kararlarında, seçilen bir kimsenin seçilmeye engel bir suçtan mahkûmiyeti olduğuna ilişkin itirazların süresi içinde yapılıp yapılmadığına baktığı halde; daha sonra Yüksek Kurulun, kanunlardaki adaylık şartlarına ilişkin emredici hükümleri her zaman dikkate alabileceğine, "tam kanunsuzluk" olarak adlandırdığı bu koşulların varlığını itiraz ve şikayet sürelerine bağlı kalmaksızın inceleyebileceğine ve gerekiyorsa tutanağın iptali yoluna gidebileceğine karar verdiği ve bu yöndeki görüşünün yerleştiğine tanık oluyoruz. Böylece YSK, seçimden önce mevcut olduğu halde, seçimden sonra anlaşılan ve seçilmeye engel olan bir mahkûmiyetin varlığını da -bu durumu "tam kanunsuzluk" olarak nitelendirdiği için- herhangi bir süreye bağlı kalmaksızın incelemekteydi. Ancak 1988 yılındaki bir kararında YSK'nın o güne kadarki bu yerleşik içtihadını değiştirdiğini görüyoruz."*²⁵

Sözkonusu içtihadında YSK, seçiminden önce hakkında milletvekili seçilmeye engel kesinleşmiş mahkûmiyet kararı bulunan Fehmi Işıklar hakkında, seçildikten sonra ortaya çıkan kesinleşmiş mahkûmiyet kararıyla ilgili olarak, seçimden önce mevcut veya sonradan verilmiş mahkûmiyet kararına dayalı olarak, milletvekilliğinin düşmesine ancak TBMM Genel Kurulu tarafından karar verilebileceğini belirtmiştir. YSK, Işıklar ile ilgili olarak verdiği kararında, milletvekillerinin Anayasa tarafından ayrıcalıklı bir statüde korunduğunu, tam kanunsuzluğa dayanarak yapılan bir tutanak iptalinin, milletvekili sıfatını ortadan kaldıracaklarını ve TBMM üyeliğini düşüreceklerini, Anayasa uyarınca ise her ne sebeple olursa olsun üyeliğin düşmesine TBMM üye tamsayısının salt çoğunluğu ile karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir.²⁶ Onar'a göre, milletvekili seçilmeden önce seçilmeye engel bir durumun denetlenmesi yetki ve görevi Anayasanın 79. maddesine göre YSK'ya aittir. Bu konuda yetkinin TBMM'ye verilmesi, seçim tutanaklarının TBMM tarafından denetlenmesi anlamına gelir ki bu da 1961 ve 1982 Anayasalarında yeralan seçimlerin yargı organlarının yönetim ve denetimi altında yapı-

²⁵ Erdal Onar, "1982 Anayasasında Milletvekilliğinin Düşmesi", Anayasa Yargısı, Anayasa Mahkemesi Yayınları, Cilt: 14, Ankara 1997, s. 435-436.

²⁶ YSK karar no: 311, k.t. 26.12.1988; karar 11 Ocak 1989 tarih ve 20046 sayılı RG'de yayımlanmıştır.

lacağına ilişkin ilkeye ve seçim tutanaklarının YSK tarafından kabul edileceğini belirten açık kurallara aykırıdır.²⁷

Gözler ise, farklı görüştedir ve 298 sayılı yasanın 130. maddesi uyarınca üç ve yedi günlük olağan ve olağanüstü itiraz süreleri geçirildikten sonra bir milletvekilinin seçilme yeterliğine itiraz edilmesinin ve YSK'nın bu konuda karar vermesinin mümkün olmayacağını ifade etmektedir.²⁸

YSK, Hatip Dicle ilgili olarak yaptığı incelemede ise, ilkin seçimden önce kesinleşmiş mahkûmiyeti bulunan Hatip Dicle'nin milletvekili seçilme koşullarını taşımadığını tespit etmiştir. İkinci olarak YSK, 2839 sayılı yasanın "Seçimin veya tutanağının iptali" başlıklı 39. maddesinin, oyların döküm, sayım ve partilere dağıtımına ilişkin itiraz sebeplerinden başka, milletvekili seçildikten, tutanak verilip kesinleştikten sonra, mutlak iptal sebeplerinden birinin saptanması halinde tutanağın iptalini düzenlediğini belirtmiştir. Seçimi tarihinde milletvekili seçilme yeterliğini taşımayan Dicle hakkında tam kanunsuzluk nedeniyle tutanağının iptaline karar veren YSK böylece daha önce vermiş olduğu kararlara da uygun davranmıştır.²⁹

Daha önce Merve Kavakçı olayında YSK'nın kararında kullandığı gerekçe de bu konuda karar yetkisinin YSK'ya ait olduğunu teyit etmektedir. 18 Nisan 1999 Genel Seçiminde İstanbul Milletvekili olarak seçilen Merve Kavakçı, Bakanlar Kurulunun 13.5.1999 tarih ve 99/12827 sayılı kararı ile, izin almadan yabancı bir devlet vatandaşlığını almasına dayanarak Türk vatandaşlığından çıkarılmıştır. Bu noktada Merve Kavakçı'nın milletvekilliği konusunda karar vermeye yetkili olan organ tartışılmıştır. YSK bu konuya ilişkin olarak vermiş olduğu kararında, 298 sayılı yasanın 130. maddesinin metninden adaylığın kesinleşmesinden sonra adayın seçilme yeterliliği bulunmadığına ilişkin iddialarla itirazda bulunulabileceğini ifade etmiştir. YSK bu kararında iki hususu birbirinden ayırmış ve seçimden önce varolan seçilme yeterliğine engel bir tam kanunsuzluk halinin seçimden sonra herhangi bir yolla öğrenilmesi üzerine, bu konuda karar verme yetkisinin YSK'ya ait oldu-

²⁷ Bu kararın eleştirisi için bkz. Onar, s. 436-438.

²⁸ Bkz. Gözler, Türk Anayasa Hukuku Dersleri, s. 175-176.

²⁹ YSK karar no: 1022, k.t. 21.06.2011; karar 22 Haziran 2011 tarih ve 27972 sayılı RG'de yayımlanmıştır.

ğunu; seçimden sonra seçilme yeterliğini kaybettirecek bir durumun ortaya çıkması halinde ise alınacak kararın TBMM'ye ait olacağını belirtmiş ve Merve Kavakçı olayında, seçilmeye engel durum, milletvekili seçilmesinden sonra ortaya çıktığı için karar verme yetkisinin kendisinde değil, TBMM'de olduğu sonucuna varmıştır.³⁰

Keza milletvekili seçildikten sonra askerlik hizmetini yerine getirmediği ortaya çıkan bir milletvekili hakkında verdiği kararında da YSK, milletvekili seçilmeden önce seçilmeye engel bir durumu ortaya çıkan milletvekilinin seçim tutanağını, tam kanunsuzluk gerekçesiyle iptal etme yetkisini kendisinde görmüştür.³¹

Özellikle Işıklar ve Dicle olaylarının birbirine benzerliği nedeniyle YSK kararlarındaki bu çelişkili durum, YSK'nın kendisinden beklenen tarafsızlığa uygun davranmadığını gösteren bir örnektir. Kanımca, seçimden önce milletvekili seçilme şartlarındaki eksikliğin seçimden sonra anlaşılması durumunda, Onar'ın görüşüne ve ağırlıklı olarak YSK'nın vermiş olduğu kararlara uygun olarak, tam kanunsuzluk hali mevcut olduğunu ve bu durumda denetim yetkisinin YSK'da olduğunu kabul etmek gerekmektedir.

Seçim kurullarının sahip olması gereken diğer nitelikler ise dürüstlük, etkinlik, şeffaflık, profesyonellik ve hizmet bilincidir.³²

Şeffaflık ilkesi seçimlerin güvenilirliği açısından çok büyük bir öneme sahiptir. Seçim kurulları sözkonusu şeffaflığı, gerçekleştirdiği işlemler hakkında kamuoyunu bilgilendirmek yoluyla kazanabilecektir. Şeffaflık ilkesini taşımayan bir seçim kurulunun yaptığı tüm seçim işlemleri ve sonucunda gerçekleştirilen seçimlerin kendisi, güvenilirlik açısından büyük sorunlar taşıyacaktır.³³ Ülkemizde sıkça ortaya çıkan

³⁰ YSK karar no: 1585, k.t. 17.05.1999, karar <http://www.ysk.gov.tr> adresinde ilke kararlar başlığı altında yayımlanmıştır. Merve Safa Kavakçı olayıyla ilgili ayrıntılı değerlendirme için bkz. Erdal Onar/Bilgin Tiryakioğlu, "1982 Anayasasında Milletvekilliği Vatandaşlık İlişkisi (Merve Safa Kavakçı Olayı)", Faruk Erem Armağanı, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, yayın no: 8, Ankara 1999, s. 557-594.

³¹ 20. dönem DYP milletvekili Bahattin Şeker hakkında verilen karar için bkz. YSK karar no: 371, k.t. 16.03.1999. Tam kanunsuzluk konusunda ayrıca bkz. Faruk Bilir, Türkiye'de Milletvekilliği ve Milletvekilliğinin Sona Ermesi, Ankara 2001, s. 174-176.

³² Seçim kurullarının sahip olması gereken temel nitelikler konusunda bkz. Güveyi, s. 65-67.

³³ Güveyi, s. 65-66.

seçim şaibeleri ise seçimlerin güvenilirliğini olumsuz yönde etkilemektedir. 298 sayılı yasanın 13. maddesine göre, "...YSK'nın nihai kararları ile, prensip kararları Resmi Gazete'de, en kısa zamanda yayınlanır". Ancak uygulamada bu zorunluluğa uyulup uyulmadığı konusunda bir belirsizlik sözkonusudur.³⁴

Seçim kurullarının profesyonelliği ise en önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Profesyonellik ilkesi sayesinde, gerçekleştirilen seçimlerin güvenilirliği artmakta ve seçim kurullarının etkinliği unsuru güçlenmektedir. Bu sayede de seçimlere ilişkin şüphe oluşumunun önüne geçilebilmektedir. Bu nedenle de seçim işlerinin titiz ve hassas bir şekilde gerçekleştirilmesi ve uygun niteliklere sahip kişilerin görevlendirilmesi profesyonel seçim kurullarının oluşturulması açısından son derece önemlidir.³⁵ YSK'nın, milletvekili adaylıklarını kabul ettiği milletvekillerinin, seçilmelerinden sonra, milletvekilliği şartlarını taşımadıkları gerekçesiyle mazbatalarını iptal etmesi profesyonellik ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Örneğin Hatip Dicle'nin milletvekilliği, daha önceden almış olduğu kesinleşmiş mahkûmiyet kararı gerekçesiyle YSK tarafından iptal edilmişti. Ancak aynı YSK, sözkonusu kesinleşmiş mahkûmiyet kararına karşı Hatip Dicle'nin adaylığını kabul etmişti. Bu çelişkili durum karşısında YSK, kesinleşmiş mahkûmiyet kararını bilmedikleri, mahkûmiyet kararını daha sonra öğrendikleri savunmasını kullanmış ve bu nedenle de Hatip Dicle'nin milletvekilliğinin yok hükmünde olduğu yönünde karar verdiklerini belirtmiştir. Bu savunma bile YSK'nın profesyonelce davranmadığının bir örneğidir. Ülkemizde YSK'nın milletvekili aday listelerini kesinleştirirken yaptığı bazı hatalar, gözden kaçırdığı seçilme yeterliğine ilişkin birtakım şartlar ve ayrıca verdiği

³⁴ 3 Nisan 2015 tarihinde YSK'ya yaptığım, Kurulun hangi kararlarının yayımlandığı, hangilerinin yayılanmadığına ilişkin bilgi edinmeye yönelik 19334 sayılı başvuru Kurul tarafından 14 Nisan 2015 tarihinde, "4982 sayılı Kanunun 7. maddesinin ikinci fıkrasında; "Kurum ve kuruluşlar, ayrı veya özel bir çalışma, araştırma, inceleme ya da analiz neticesinde oluşturulabilecek türden bir bilgi veya belge için yapılacak başvurulara olumsuz cevap verilebilir." hükmü yer almaktadır." gerekçesiyle reddedilmiştir. Oysa kanunun 13. maddesinin ikinci fıkrasına göre, "Yüksek Seçim Kurulunun nihai kararları ile prensip kararları Resmi Gazetede en kısa zamanda yayınlanır." Ancak bu hükme rağmen YSK, Resmi Gazetede hangi kararlarının yayımlandığı konusunda bilgi vermekten kaçınmıştır.

³⁵ Güveyi, s. 67.

kimi çelişik kararlar, seçim kurullarının profesyonelliği ve dolayısıyla seçim sonuçlarının güvenilirliği üzerinde önemli etki yapmaktadır.

Seçim kurullarının etkin ve profesyonel olmaları gereğine aykırı bir tutum da 2015 genel seçimlerinde yaşanmıştır. YSK, Cumhurbaşkanının seçim öncesi yaptığı propagandalarla tarafsızlığını ihlal ettiği, aynı zamanda dini ve dince kutsal sayılan şeyleri istismar ettiğine ilişkin 3 başvuruyu, Cumhurbaşkanının işlemlerini denetleme yetkisi olmadığı gerekçesiyle reddetmiştir.³⁶ Özellikle 828 no'lu kararında kullandığı gerekçeler YSK'nın etkinliğini sorgulamak bakımından önemlidir. Çünkü YSK bu kararının gerekçesinde Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemlerden dolayı aleyhine yargı mercilerine başvurulamayacağına ilişkin Anayasanın 105. maddesine dayanmıştır. Ayrıca Cumhurbaşkanının görevi ile ilgili işlem ve eylemlerinden dolayı herhangi bir sorumluluğunun bulunmadığını ifade etmiştir. Oysa YSK seçimlerin adil, dürüst, eşit koşullarda ve düzen içerisinde yürütülmesini sağlamakla görevlidir. Kaldı ki seçimlerde propaganda yapmak, Cumhurbaşkanının ne yetkisi ne de görevi dahilinde olan bir eylemdir; işlem hiç değildir. Bu nedenle YSK'nın, seçimlerin eşit şartlarda, adil ve dürüst yürütülmesine ilişkin görevinden imtina ederek Cumhurbaşkanının yaptığı seçim propagandaları ve bunların yayımına ilişkin olarak yetkisizliğine karar vermesi Kurulun etkinliğini zedelemiştir.

V- YSK KARARLARINA KARŞI ANAYASA MAHKEMESİNE BİREYSEL BAŞVURU SORUNU

YSK'ya ilişkin bir diğer anayasal sorun ise YSK kararlarına karşı başka bir mercie başvurulamayacağına dair anayasa hükmüdür. 1982 Anayasasının 79. maddesine göre YSK'nın kararları kesindir ve bu kararlar aleyhine başka bir mercie başvurulamaz. YSK'nın seçim uyuşmazlıkları konusunda verdiği kararlar yargısal nitelikte olup, Anayasanın 79. madde hükmü ve 298 sayılı yasanın 14, 111/3, 131/2 ve 132/4. maddeleri gereğince kesindir, bu kararlar aleyhine hiçbir mercie başvurulamaz. Kesin yargı kararı, o kararın, ne kararı veren yargı yeri ve ne de başka bir yargı mercii tarafından yeniden incelenmesine hukuki imkân

³⁶ YSK kararı, karar no: 799, k. t. 5.5.2015; YSK kararı, karar no: 821, k. t. 6.5.2015; YSK kararı, karar no: 828, k. t. 7.5.2015.

bulunmayan karar demektir. Ancak YSK'nın da kararlarında belirttiği gibi, maddi hata sonucu verilmiş kararlar bundan istisna tutulmuştur.³⁷

YSK'nın hukuki niteliği itibarıyla bir yüksek mahkeme olarak kabul edilmesi durumunda, kararlarının başka bir yargı organı tarafından denetlenememesi, yargıdaki kurumsal yapılanma açısından daha yerinde olacaktır. Ancak bununla birlikte YSK kararlarına karşı da AYM'ye bireysel başvuruda bulunabilme olanağı sağlanmalıdır. Bu tartışma özellikle 2014 yerel seçimleri sonrasında, o dönem AYM Başkanı olan Haşim Kılıç'ın yaptığı basın açıklamalarıyla gündeme gelmiştir. 2014 yerel seçimlerinden sonra il ve ilçe seçim kurulları ile YSK'ya itirazlar yapıldığı ve buralardan sonuç alınamaması durumunda AYM'ye başvuruda bulunulacağına dair yapılan açıklamalara ilişkin olarak Kılıç, başvuru olması durumunda bunu AYM'nin değerlendireceği yönünde açıklamalarda bulunmuştu. Bunun üzerine YSK kararlarına karşı hiçbir mercie başvurulamayacağına açık anayasa hükmü olduğu, bu nedenle YSK kararlarına karşı bireysel başvuru yolunun kapalı olduğu yorumları yapılmıştır.

Aslında YSK kararlarına karşı bireysel başvuru imkânının olup olmadığı sorusunu birkaç yönüyle incelemek gerekir. Öncelikle Anayasanın 79. maddesine göre, “...YSK kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamaz.”

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanununun da 45. maddesinin 3. fıkrasına göre, “Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz.”

Seçimler konusunda tek ve son yetkili organ olan YSK'nın kararlarının özellikle Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru denetiminin dışında bırakılması seçme ve seçilme hakkını olumsuz yönde etkileyecektir.³⁸

Yukarıdaki hükümlerden hareketle YSK kararlarına karşı bireysel başvuruda bulunulup bulunulamayacağı konusunda bir değerlendirme yapılmalıdır. Öncelikle Anayasanın 79. maddesinin gerekçesini okumak

³⁷ Yılmaz, s.93-94.

³⁸ Burak Gemalmaz, “Seçime Hile Karıştığı İddialarının Yargısal Denetimi: Anayasa Mahkemesi, AİHM ve İnsan Hakları Komitesi Süreçleri”, <http://burakgemalmaz.com/>

gerekir. Madde gerekçesinde YSK kararlarının kesinliği ve bunlara uyulması tereddütlere yolaçtığından bu maddeye YSK kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamayacağı esasının eklendiği belirtilmiştir. Bu noktada Anayasa yapıcının amacının YSK kararlarının kesinliğini ve bunlara uyulması gereğini belirtmek olduğu söylenebilir. Bu çerçevede Anayasa koyucunun amacından da yola çıkarak YSK'nın verdiği bir karardan dolayı bir hakkının ihlal edildiğini öne süren bireyin AYM'ye bireysel başvuruda bulunmasına bir engel bulunmamaktadır. Zira madde gerekçesinden anlaşılan YSK'nın kararlarının kesin hüküm niteliğinde olduğudur. O halde nasıl Yargıtay ve Danıştay kararlarına karşı AYM'ye bireysel başvuruda bulunulabiliyorsa, YSK kararlarına karşı da bireysel başvuru mümkün olmalıdır.

Kaldı ki, AYM tarafından yürütülen başvuru usulü, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğini inceleyen farklı bir yargısal başvuru türüdür. Bireysel başvuruda kanun yolunda yapılması gereken incelemeler yapılmaz, dolayısıyla AYM bir temyiz mercii değildir. Oysa Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı kararlar, aslında temel haklar bakımından değil, o hukuki uyuşmazlığın esası bakımından dışarıda bırakılmıştır. O hukuki uyuşmazlığın temel haklar boyutunun AYM'ye götürülmesine bir engel yoktur.³⁹

Öte yandan konuyu Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun çerçevesinde incelersek, bu durumda da şu tespitte bulunabilmek mümkün: 45. madde ile bireysel başvuru dışında tutulanlar, Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı “işlemlerdir”. Oysa YSK bir yüksek mahkeme sayıldığına, idari bir kurul olmadığına göre, verdiği kararlarla adı geçen madde kapsamında bir işlemde bulunmamakta, yargısal nitelikte karar vermektedir. Bu nedenle YSK kararlarının bireysel başvuruya konu edilmesinin 45. maddeye aykırı olduğu kabul edilmemelidir.

Bu konuda Sağlam, 6216 sayılı yasanın 45/3. maddesinde Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlere bağlı olarak tanımlanan yasağın Anayasaya uygun bir biçimde dar yorumlanması gerektiğini, böylece YSK kararlarına karşı anayasa şikâyeti yolunun açık tutulabileceği görüşünü öne sürmektedir. Sağlam, Anayasanın 79/2. maddesindeki

³⁹ Gemalmaz, “Seçime Hile Karıştığı İddialarının Yargısal Denetimi: Anayasa Mahkemesi, AIHM ve İnsan Hakları Komitesi Süreçleri”, <http://burakgemalmaz.com/>

“YSK kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamaz” cümlesinde geçen başka bir merci sözcüğü içine yargının dahil edilmemesinin YSK kararlarına karşı bireysel başvuru yolunu açacağını öne sürmektedir.⁴⁰

Elbette bu noktada AYM'nin içtihatları belirleyici olacaktır. AYM'nin bugüne kadar YSK'yla ilgili olarak yapılan bireysel başvurularda vermiş olduğu 9 karar bulunmaktadır. Bu kararlarda dikkat çeken nokta AYM'nin YSK kararlarına karşı bireysel başvuruda bulunup bulunamayacağı konusunu hiç incelememiş, diğer sebeplerden red kararı vermiş olmasıdır. Aslında bu noktada en başta gözönünde bulundurması gereken bir unsurunu atlayarak, diğer sebepler yönünden başvurunun kabul edilebilirliğini incelemesi, AYM'nin YSK'nın kararlarına ilişkin bireysel başvuruları kabul edebileceğinin bir işareti olarak düşünülebilir.⁴¹

YSK, 12. Cumhurbaşkanı seçimi sürecine ilişkin olarak yapılan başvuruların bir kısmını, cumhurbaşkanlığı seçimlerinin İHAS kapsamında seçme ve seçilme hakkının koruma alanında yer almadığı gerekçeyle konu yönünden reddetmiştir.⁴² Cumhurbaşkanlığı seçimine ilişkin başvuruların diğer bir kısmını ise, başvuru sahiplerinin ihlale neden olduğu

⁴⁰ Fazıl Sağlam, Anayasa Hukuku Ders Notları, Yakın Doğu Üniversitesi Yayınları, Lefkoşa 2013, s. 440-441. Ayrıca Şirin, Anayasaya 2010 değişikliğiyle eklenen bireysel başvuru hükmünün, Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler şeklinde ifade edilen hükümlerine kıyasla sonradan eklendiği ve sonraki hükmün önceki hükmü, özel hükmün genel hükmü ilga ettiği kuralından hareketle, yargı organlarına yönelik sınırlamaların bireysel başvuru için etki doğurmayacağını ileri sürmektedir. Bkz. Tolga Şirin, “Üçüncü Yılda Bir Bilanço: Türkiye Anayasa Mahkemesi'nin Bireysel Başvuru (Anayasa Şikâyeti) Usulünün ve Kararlarının Değerlendirilmesi”, 30-31 Mayıs 2015 tarihlerinde Ankara'da düzenlenen “Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru” konulu Kamu Hukukçuları Platformu toplantısında sunulan bildiri metni, s. 52. Tam metne <http://www.kamuhukukculari.org/> adresinden erişilebilir.

⁴¹ Teziç, yukarıda YSK'nın hukuki niteliği incelenirken irdelenen AYM'nin 2013/3912 başvuru no'lu kararını, AYM'nin YSK kararlarına karşı kendisine yapılacak bireysel başvuru yolunu açmış olduğu şeklinde yorumlamıştır. Ancak sözkonusu kararda yapılan bireysel başvuru, YSK kararına karşı yapılmış bir bireysel başvuru değil, İlçe Seçim Kurulu kararına karşı yapılmış bir bireysel başvurudur. Anayasada il ve ilçe seçim kurulu kararlarına karşı değil, YSK kararlarına karşı herhangi bir mercie başvurulamayacağı hükmü yer aldığından kanımca bu karar, YSK kararlarına bireysel başvuru için emsal oluşturmayacaktır. Bkz. Teziç, s. 273-274.

⁴² AYM Birinci Bölüm, başvuru no: 2014/13675, k.t. 8.9.2014, AYM İkinci Bölüm, başvuru no: 2014/11717, k.t. 4.11.2014.

öne sürülen YSK kararından kişisel olarak etkilenmedikleri gerekçesiyle kişi yönünden yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez bulmuştur.⁴³

Yerel seçimlere ve meslek odası seçimlerine ilişkin olarak yapılmış olan iki ayrı bireysel başvuruyu ise, yine İHAS kapsamında güvence altına alınan seçme ve seçilme hakkının sadece yasama organı seçimlerini kapsadığı gerekçesiyle konu bakımından yetkisizlik nedeniyle reddetmiştir.⁴⁴

Bir başka olayda ise, yüzde on barajını uygulamasına son verilmesine ilişkin talep üzerine YSK, Kurulca yapılacak bir işlem bulunmadığı gerekçesiyle red kararı vermiş; başvurucular YSK'nın bu kararına karşı AYM'ye başvuruda bulunmuşlardır. AYM ise başvuruyu bir yasama işlemi aleyhine doğrudan başvuru niteliğinde gördüğünden konu bakımından yetkisizlik kararı vermiştir.⁴⁵

VI- SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizde uygulanan seçim sisteminin temsilde adalet ilkesini gerçekleştirmek konusundaki başarısızlığı tartışma götürmez bir gerçektir. Buna bir de seçim işlerinin yürütülmesi ve denetlenmesi konusunda adaletsizliklerin olduğu yönündeki kamuoyundaki yaygın kanı da eklenirse, o zaman demokratik bir seçimden ve demokratik ve meşru bir yö-

⁴³ AYM İkinci Bölüm, başvuru no: 2014/11268, k.t. 23.7.2014; AYM İkinci Bölüm, başvuru no: 2014/11368, k.t. 23.7.2014; AYM Birinci Bölüm, başvuru no: 2014/11438, k.t. 23.7.2014.

⁴⁴ AYM İkinci Bölüm, başvuru no: 2014/1944, k.t. 23.7.2014; AYM Birinci Bölüm, başvuru no: 2014/5425, k.t. 23.7.2014. Mansur Yavaş Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimlerinde CHP'den aday olmuş ancak seçilememesi üzerine CHP, kanuna aykırı hallerin mevcut olduğu iddiasıyla seçimin iptal edilmesi için YSK'ya başvurmuştur. YSK tarafından sonuca etkili maddi bir hata olmaması nedeniyle itirazın reddedilmesi üzerine Mansur Yavaş tarafından kişisel olarak ve CHP tarafından da parti olarak AYM'ye bireysel başvuruda bulunulmuştur. Başvuruyu her iki başvurucu açısından da kişi yönünden kabul edilebilir bulan Mahkeme, sözkonusu seçimin yerel bir seçim olması nedeniyle konu yönünden yetkisizliğine karar vererek başvuruyu kabul edilemez bulmuştur. "...AİHS kapsamında korunan hak, yasama organının seçimi ile ilgili olup Anayasanın 127. maddesi uyarınca mahalli idare niteliğinde olan Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimiyle ilgili ihlal iddiaları, bağımsız bir hak olarak AİHS kapsamında değerlendirilmediğinden, bu hakka yönelik ihlal iddialarının bireysel başvuru konusu yapılabilmesi mümkün değildir..."

⁴⁵ AYM Genel Kurul, başvuru no: 2014/8842, k.t. 6.1.2015.

netimden sözedilemez. O nedenle de seçimlerin yönetimi ve denetimi sistemini adil, bağımsız, tarafsız ve şeffaf bir hale getirmek gerekir.

Öncelikle seçimlerin yönetimi ve denetiminde uygulanan bağımsız seçim kurulu modelinin devam ettirilmesi demokratik ve adil seçimlerin gerçekleştirilmesi bakımından önemlidir. Bunun yanısıra YSK ile ilgili olarak farklı kurum, kuruluşlar ve kişiler tarafından çeşitli değişiklik önerileri sunulmuştur. Bunlar arasında Kurulun yapısının değiştirilmesi ve karma bir yapıda oluşturulması gibi öneriler de bulunmaktadır.⁴⁶ Bunun yanısıra bir başka öneri seçimlerin yönetimi ve denetimi işlerinin birbirinden ayrılarak, seçimlerin siyasi veya idari makamlarca düzenlenmesi, denetim işinin ise yargı organlarına bırakılmasıdır.⁴⁷

Bu önerilerden Kurulun karma bir yapıda olması, yani YSK'nın yargıç olan üyelerin yanısıra yargıç olmayan üyelere de yer veren yargıç ağırlıklı karma bir yapıda oluşturulması görüşüne katılıyorum. Ancak bunun ötesinde sorun bir sistem sorunu olmaktan çok bir içerik sorunudur.

Bunun için ilk yapılması gereken YSK'nın hukuki niteliğinin belirlenmesidir. Bu konudaki tereddütleri gidermek için de YSK'nın Anayasadaki yerinin değiştirilerek yasama bölümünden alınıp, yargı bölümüne taşınması ve YSK'nın bir yüksek mahkeme olarak kabulü gerekmektedir. Böylece YSK'nın yargılama süreci sırasında itiraz yoluyla

---

⁴⁶ Bu konuda Stratejik Düşünce Enstitüsü tarafından hazırlanan analiz raporunda şöyle bir Anayasa değişikliği önerisi sunulmaktadır:

Madde 79. "...Yüksek Seçim Kurulu onüç (13) üyeden oluşur. Üyelerin üçü Yargıtay, ikisi Danıştay Genel Kurullarınca kendi üyeleri arasından üye tamsayılarının salt çoğunluğunun gizli oyuyla seçilir.

Dört üye Mecliste grubu bulunan siyasi partilerce gösterilecek ve nitelikleri kanunda gösterilen temsilciler içinden TBMM tarafından "karar yetersayısı" ile seçilir.

İki üye, daha önce siyasi parti üyeliği veya adaylık kaydı olmamış avukatlar içinden Türkiye Barolar Birliği tarafından gösterilecek iki kat aday arasından TBMM tarafından "karar yetersayısı" ile seçilir.

Kalan iki üye de, yine siyasi partilerde adaylık ve üyelik kaydı bulunmayan hukuk, siyasal, iktisadi ve idari bilimler fakültelerinde görevli öğretim üyeleri arasından ve YÖK'ün göstereceği iki kat aday içinden TBMM tarafından "karar yetersayısı" ile seçilir..." bkg. Hüseyin Murat Işık, "Yeni Anayasa Tartışmaları Işığında Yüksek Seçim Kurulu", SDE Analiz (Editör: Murat Yılmaz), Mayıs 2012, s. 53, <http://www.sde.org.tr/tr/> (erişim tarihi: 13.04.2015).

⁴⁷ Kemal Gözler, *Anayasa Hukukunun Genel Esasları*, Ekin Yayınevi, Bursa, Şubat 2015, s. 314.

AYM'ye başvuru yapabilmesi konusunda herhangi bir tereddütle karşılaşılmayacaktır.

Bir diğer önemli sorun ise Anayasada yeralan, YSK kararlarına karşı herhangi bir mercie başvurulamayacağına ilişkin hükümdür. Her ne kadar bu hüküm YSK kararlarının kesin olduğu ve bu kararlara karşı bir üst yargı yolunun bulunmadığı şeklinde yorumlanması gereken bir hükümse de, bu konuda açık anayasal düzenlemenin yapılması ve YSK kararlarına karşı AYM'ye bireysel başvuru yolunun açık olduğunun belirtilmesi gerekmektedir. Bu konuda YSK ile ilgili olarak sunulan bir diğer öneri ise YSK kararlarının AYM'nin denetimine açılması yolundaki önerilerdir.⁴⁸ Ancak kanımca Kurulun bir üst yargı organı olarak kabulü durumunda, Kurul kararlarına karşı AYM denetimi yolunun açılması, bir temyiz mercii olmadığı için AYM'nin işleviyle bağdaşmayacaktır. Ancak Kurul kararlarına karşı AYM'ye bireysel başvuru yolunun açılması, ayrıca YSK'nın yargısal nitelikte kararlarına karşı, Kurulun kendisine itiraz yoluyla yeniden inceleme talep edebilmek mümkün hale getirilmelidir.

Aslında YSK kararlarına karşı AYM'ye bireysel başvuru yolunun tanınmasıyla, YSK'nın bir yüksek mahkeme olarak kabulü arasında doğrudan bir bağlantı bulunmaktadır. Zira Kurulun bir yüksek mahkeme olarak kabulü durumunda, Kurulun yargısal nitelikteki kararları, aleyhine yargı yolu kapatılmış olan idari işlemler olmayacaktır. Bu durumda tıpkı diğer yüksek mahkemelerin kararlarına karşı AYM'ye bireysel başvuruda bulunulabileceği gibi, YSK kararlarına karşı da bireysel başvuruda bulunulabilecektir.

Bir diğer önemli sorun ise YSK'nın ve diğer seçim kurullarının seçimlerin yönetimi ve denetimi sürecini bağımsız ve adil bir biçimde yürütmeleridir. Bunun için de öncelikle kurullarda görev yapan yargıçların bağımsızlık ve tarafsızlıklarının sağlanması gerekmektedir. Yargıçların kişisel olarak bağımsızlığını sağlamak büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede öncelikle HSYK'nın yürütme organından bağımsız bir şekilde yapılması ve çalışmalarını bağımsız bir biçimde yürütmesinin sağlanması gerekmektedir. İkinci olarak kurullarda görev alanların uzman ve deneyimli kişiler olması da önemlidir. Seçimlerde kurullar tarafından

⁴⁸ Bu konudaki tüm değişiklik önerileri için bkz. Hüseyin Murat Işık, "Yeni Anayasa Tartışmaları Işığında Yüksek Seçim Kurulu", SDE Analiz, s. 41-53.

sergilenen profesyonelliğe aykırı davranışlar seçmenlerin gözünde seçimlerin güvenilirliğini zedelemektedir. Kurulun bağımsızlığının, etkinliğinin, profesyonelliğinin sağlanmasına önemli katkıda bulunabilecek bir diğer değişiklik ise, YSK'nın sadece seçimlerde görev yapan bir kurul olarak yapılandırılması yerine, sürekli görev yapan bir kurul haline getirilmesidir. Böylece hem Kurul, seçimlerin yönetimi ve denetimi konusunda uzmanlaşmış, bu alanda profesyonellik kazanmış yargıçlardan oluşacak hem de Kurulun etkinliği artmış ve kurumsal olarak bağımsızlığı da desteklenmiş olacaktır.

Kurulların çalışmalarında şeffaflığın sağlanması ise seçim adaleti açısından bir diğer önemli sorundur. Bu noktada özellikle kurul kararlarının yayınlanması ve kamuoyu tarafından bilinmesi çok önemlidir. Ancak YSK'nın hangi kararlarının yayınlanacağına ilişkin mevzuatta açık bir düzenleme bulunmasına karşılık, uygulamada YSK kararlarının hepsinin yayınlanıp yayınlanmadığı konusunda bir belirsizlik bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

Bilir, Faruk, *Türkiye'de Milletvekilliği ve Milletvekilliğinin Sona Ermesi*, Ankara 2001

Gönenç, Levent, "Dünyada ve Türkiye'de Seçimlerin Yönetimi ve Denetimi", *Güncel Hukuk*, Sayı: 42, Yıl: 2007, s.12-15

Gönenç, Levent, *Türkiye'de Seçim Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları*, Adalet Yayınevi, Ankara 2008.

Gönenç, Levent, "YSK'nın Mahkeme Niteliği Üzerine Bir Değerlendirme", *Mümtaz Soysal'a Armağan*, Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları, (Der: C. Eroğul, İ. Ertuğrul, S. Esen, F. Sağlam, M. Sevinç), Ankara, 2009, s.281-292

Gözler, Kemal, *Anayasa Hukukunun Genel Esasları*, 5. baskı, Bursa, Ağustos 2014

Gözler, Kemal, *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, 18. Baskı, Bursa 2015

Güveyi, Ümit, *Demokratik Devlet İlkesi Çerçevesinde Seçimlerin Yönetimi ve Denetimi*, İstanbul, Ekim 2013.

Işık, Hüseyin Murat, "Çağdaş Demokratik Rejimlerde Seçimlerin Yönetim ve Denetimi", *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:15-16, Sayı: 22-23-24-25, Yıl: 2010-2011, s,75-87

İnceoğlu, Sibel, "Yeni Anayasada Bağımsız Bir Yargı için Neler Yapmalı? Uluslararası Belgeler Işığında Öneriler", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı: 95, Yıl:2011, s.235-268

Onar, Erdal, "1982 Anayasasında Milletvekilliğinin Düşmesi", *Anayasa Yargısı*, Anayasa Mahkemesi Yayınları, Cilt: 14, Ankara 1997, s.387-469

Onar, Erdal/Tiryakioğlu, Bilgin, "1982 Anayasasında Milletvekilliği Vatandaşlık İlişkisi (Merve Safa Kavakçı Olayı)", *Faruk Erem Armağanı*, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, yayın no:8, Ankara 1999, s.557-594

Özdemir, Gürbüz, "Yüksek Seçim Kurulu'nun Niteliği", *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: XIV, Sayı: 1-2, Yıl: 2010, s.111-133

Sağlam, Fazıl, *Anayasa Hukuku Ders Notları*, Yakın Doğu Üniversitesi Yayınları, Lefkoşa 2013

Şirin, Tolga, "Üçüncü Yılda Bir Bilanço: Türkiye Anayasa Mahkemesi'nin Bireysel Başvuru (Anayasa Şikâyeti) Usulünün ve Kararlarının Değerlendirilmesi", *30-31 Mayıs 2015 tarihlerinde Ankara'da düzenlenen "Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru" konulu Kamu Hukukçuları Platformu toplantısında sunulan bildiri metni*, <http://www.kamuhukukculari.org/>

Tahmazoğlu Uzeltürk, Sultan, "Türk Anayasa Mahkemesi Kararlarında Seçim Sistemleri", *Anayasa Yargısı*, Anayasa Mahkemesi Yayınları, Cilt: 23, Ankara 2006, s.237-278

Teziç, Erdoğan, *Anayasa Hukuku*, 17. bası, İstanbul 2014

Yılmaz, Zekeriya, "Seçimlerin Denetimi ve Yüksek Seçim Kurulu", *Terazi*, Sayı: 2, Yıl: 1, Ekim 2006, s. 83-98

Anayasa Mahkemesi Kararları

AYM, E. 1967/13, K. 1969/5, k.t. 14, 15, 16.01.1969

AYM, E. 1972/56, K. 1973/11, k.t. 6.3.1973

AYM, E. 1992/12, K. 1992/7, k.t. 18.2.1992

AYM Birinci Bölüm, başvuru no: 2013/3912, k. t. 6.2.2014

AYM İkinci Bölüm, başvuru no: 2014/1944, k. t. 23.7.2014

AYM Birinci Bölüm, başvuru no: 2014/5425, k. t. 23.7.2014

AYM İkinci Bölüm, başvuru no: 2014/11268, k. t. 23.7.2014

AYM İkinci Bölüm, başvuru no: 2014/11368, k. t. 23.7.2014

AYM Birinci Bölüm, başvuru no: 2014/11438, k. t. 23.7.2014

AYM Birinci Bölüm, başvuru no: 2014/13675, k. t. 8.9.2014

AYM İkinci Bölüm, başvuru no: 2014/11717, k. t. 4.11.2014

AYM Genel Kurul, başvuru no: 2014/8842, k. t. 6.1.2015

(Anayasa Mahkemesi kararlarına <http://www.anayasa.gov.tr> adresinden erişilmiştir)

YSK Kararları

YSK karar no: 1585, k. t. 17.05.1999

YSK karar no: 371, k. t. 16.03.1999

YSK karar no: 311, k.t. 26.12.1988

YSK karar no: 1022, k.t. 21.06.2011

YSK karar no: 799, k. t. 5.5.2015

YSK karar no: 821, k. t. 6.5.2015

YSK karar no: 828, k. t: 7.5.2015

(YSK kararlarına <http://www.ysk.gov.tr/> ve <http://www.resmigazete.gov.tr/> adreslerinden erişilmiştir.)

Diğer Kaynaklar

Gemalmaz, Burak, “Seçime Hile Karıştığı İddialarının Yargısal Denetimi: Anayasa Mahkemesi, AIHM ve İnsan Hakları Komitesi Süreçleri”, <http://burakgemalmaz.com/> (erişim tarihi: 20.05.2015).

Gönenç, Levent, "Dünyada ve Türkiye'de Yüksek Yargı Kurulları", *TEPAV Anayasa Çalışma Metinleri 4*, 2011, <http://www.tepav.org.tr> (erişim tarihi: 02.06.2015)

Işık, Hüseyin Murat, “Yeni Anayasa Tartışmaları Işığında YSK”, SDE Analiz (Editör: Murat Yılmaz), Mayıs 2012, <http://www.sde.org.tr/tr/> (erişim tarihi: 13.04.2015).